

Dominicanessen
van Bethanië

Geloven in toekomst.

Nr. 37 · 2/2023

Blikwisseling

Afscheid van Riga

Sluitingsmis in Riga, 1 mei 2023

Op 1 mei 2023 wordt de laatste gezamenlijke Mis opgedragen in de kapel van de Zusters Dominicanessen in Riga. Zr. Hannah (li) vertaalt de toespraak van Zr. Katharina, algemene overste.

Uit de speech van de algemene overste Zr. Katharina

Eerwaarde Excellentie, eerwaarde priesters en religieuzen [...] beste vrienden!

„Ongetwijfeld! Het is niet gemakkelijk om alles achter te laten en weg te trekken naar een volledig onbekend land. En het is niet minder pijnlijk voor degenen die achterblijven.“

Zo las ik in een persbericht van Zr. Marjolein in november 1995, de maand van het vertrek naar Letland. Het zou ook vandaag gezegd kunnen worden, zevenentwintig jaar later. Want opnieuw volgen de zusters de dominicaanse traditie van rondtrekkende prediking, die op haar beurt het voorbeeld van de apostelen volgt.

> Vervolg op pagina 2

Uit de speech van de priorin-stichteres Zr. Marjolein

Beste vrienden!

Op 10 maart 1996, nog geen vier maanden nadat we ons hadden gevestigd in dit zomerhuis van een Armeense zigeunerbaron, kwam aartsbisschop Pujats het gebouw als klooster inzegenen.

Er moest nog veel gebeuren en het huis was nog lang niet klaar.

Na de afscheidsmis: Zr. Marjolein in gesprek met hulpbisschop Kravalis, een vriend van het huis vanaf het begin.

Ons toilet bijvoorbeeld: dat stond in de kelder, die vol bouwmaterialen lag; een losse toiletpot boven een afvoerputje. Er was geen deur, dus moesten we door zingen of fluiten laten weten dat het toilet bezet was.

Dat wilden we onze voorname gast niet aandoen.

In plaats van een speciale liturgie en heerlijke, exclusieve hapjes te maken, installeerden we dus tot 5 uur in de ochtend in de gang een toilet ... en toen hoefde hij niet!

> Vervolg op pagina 2

Uit de speech van de fungerende priorin Zr. Hannah

Eerwaarde Excellentie, beste priesters en religieuzen, beste vrienden en reisgenoten!

We vertrekken ...

[...] Toen we de beslissing namen dat dit klooster gesloten zou worden, kwam in mijn verdriet ook de vraag naar boven: wat kan ik tegen jullie zeggen? En zoals zo vaak kwam het antwoord in gebed:

„Jullie zijn de tempel van God en Gods Geest woont in jullie midden.“

Niet de vermanende vraag die in 1 Korintiërs staat, maar de vaststelling dat het goed is.

Als ik bij het beeld van de tempel blijf, weten we dat we levende stenen zijn die bijeengehouden worden door Jezus Christus. Dat blijft.

November 1995 in Venlo: in een plechtige dienst zendt de algemene overste Zr. Veronika drie Nederlandse zusters en een Duitse uit naar Letland. Het zijn (van links naar rechts) Zr. Marie-Thérèse, Zr. Marjolein, Zr. Victima en Zr. Heidemaria.

> Vervolg op pagina 2

> Vervolg van pagina 1 (Zr. Marjolein)

Dit verhaaltje geeft een goed beeld van onze begintijd.

Het was een lange winter met temperaturen tot min dertig graden, dus veel kou, veel sneeuw, geen meubels, geen water, geen verwarming en nauwelijks elektriciteit. Maar de sfeer was warm en vanaf het begin kregen we enorme hulp van veel Letse vrienden.

Zr. Marjolein 1996: De olieverwarming loopt over!

Gaandeweg slaagden de zusters Victima, Heidemaria, Marie-Thérèse en ikzelf (en Zr. Magda in het prille begin) erin een gemeenschap op te bouwen, met veel steun van onze congregatie en andere vrienden en bekenden uit Nederland, Duitsland en Italië, door leveringen van goederen, maar vooral doordat zusters voor kortere of langere tijd, zelfs meerdere jaren, bij ons woonden.

We kregen ook heel wat aanvragen om bij ons in te treden (een tijdje waren we met zijn twaalf), dus breidden we het oorspronkelijke huis uit en kochten we het huis Drustu iela 23 met een stuk land [...].

Helaas bleven de meeste geïnteresseerde vrouwen niet bij ons, maar gelukkig hielden sommigen wel vol en werden zusters van Bethanië! [...]

Mijn lief Letland, mijn lieve vrienden, bedankt voor de mooie 14 jaren waarin ik bij jullie mocht zijn! Vandaag is geen afscheid, want jullie zullen altijd in mijn gedachten, hart en gebeden blijven. God zegene jullie allemaal!

> Vervolg van pagina 1 (Zr. Katharina)

Christelijk delen laat achter en neemt mee, denk maar aan de afscheidsrede van Jezus. Nu hebben wij niet, zoals Hij, de Heilige Geest om achter te laten, maar we hebben wel liefdevol en goed ingerichte huizen waarin hopelijk iets van de geest en spiritualiteit die ons bezielt zal voortleven, zij het op een andere manier. Mogen hun toekomstige bewoners de trouwe voorspraak van de heilige Jozef blijven ervaren.

Met māsa Diana laten we ook een zuster achter die een van de banden met dit land zal blijven. Maar in vele harten van onze zusters, niet alleen van hen die hier mochten wonen, is groot respect en liefde gegroeid en een blijvende verbondenheid met dit Baltische land en zijn mensen.

Volgens onze christelijke mensvisie is „zijn“ een relatie, en veel van de relaties die zijn ontstaan blijven bestaan, ook als de zusters vertrekken. Wij hebben dit al eerder ervaren en ik verwacht hetzelfde voor de zusters die nu naar Duitsland gaan.

Wat nemen we mee? De rijkdom aan unieke ervaringen in dit land, [...] maar vooral een veelheid aan waardevolle ontmoetingen met mensen [...]. De ontmoeting met een volk dat graag en prachtig zingt en dat zijn eigen identiteit met de grootste vastberadenheid in stand houdt [...]. Dit heeft onze religieuze gemeenschap veranderd en verrijkt en daarvoor zijn we het land, de Kerk en de mensen hier intens dankbaar.

Op 1 mei 2023 wilden veel mensen de zusters nogmaals bedanken. Daar was gelegenheid voor tijdens een kleine viering in de appelboomgaard van het klooster.

> Vervolg van pagina 1 (Zr. Hannah)

Er zijn altijd momenten waarop er verbouwd wordt, soms is er alleen cosmetische vernieuwing nodig, soms nieuwe vloeren [...] of zelfs nieuwe gebouwen voor het grote tempelcomplex... en in dat proces wordt de ene of de andere "steen" gewoon verplaatst en op een andere plek gebruikt.

Elke keer moet de steen worden aangepast om weer goed in zijn omgeving te worden opgenomen, en de stenen eromheen ook, zodat ze goed bij elkaar passen. Verandering heeft dus invloed op ons allemaal. Maar dit woord blijft:

„Jullie zijn de tempel van God en Gods Geest woont in jullie midden.“

Jullie zijn de tempel van God – en wij mochten daarin een thuis vinden, erin wonen en werken.

Jullie zijn de tempel van God – en wij mochten dat hier in Letland samen met jullie zijn.

DE gebeurtenis elke zomer in katholiek Letland is de pelgrimstocht naar Aglona. Hoeveel mensen hebben we in de loop der jaren ontmoet en begeleid op deze weg?

Jullie zijn de tempel van God – en we hebben elkaar geholpen om de „juiste plek“ te vinden voor deze of gene „levende steen“. Dat betekende ook dat we ons tegen elkaar hebben geschuurd tot we de vorm hadden die nodig was.

En hier zou ik willen zeggen, in overeenstemming met onze dominicaanse afscheidstraditie:

Voor alles wat te veel of te weinig was van onze kant, vraag ik om vergeving. Als er iets is dat door ons vergeven moet worden, laat het dan vergeven zijn.

Voor al het goede, zowel ontvangen als gegeven – dank je wel.

Dank aan jullie en dank aan God.

Hoe alles begon ...

1993: Enkele jaren na de val van het „IJzeren Gordijn“ besloot het Algemeen Kapittel van de Zusters Dominicanessen van Bethanië een nieuw filiaal (klooster) op te richten in Letland. Pater Diethard Zils OP, op dat moment promotor voor Oost- en Midden-Europa, had de belangstelling gewekt van de algemene overste, Zr. Maria Vera, voor de Baltische staten.

Tijdens eerder gemaakte oriënterende reizen was het de zusters al snel duidelijk geworden, dat de Baltische Kerk hen goed kon gebruiken: De religieuzen hebben lange tijd ondergronds geleefd en zijn het gemeenschapsleven verleerd. Tegelijkertijd is Letland overwegend protestants, maar de katholieke kerkgemeenschappen groeien. De keuze viel op Riga als locatie.

Drie zusters die er vanaf het begin bij waren, de Duitse getuigen z gezegd, zijn Zr. Veronika, Zr. Sofia en Zr. Heidemaria. Tegenwoordig wonen ze samen in het klooster in Meckenheim. Ze hebben voor Blikwisseling hun herinneringen gebundeld.

Het begin: Zr. Marjolein bestudeert de plannen voor de nieuwbouw met kardinaal Pujats.

Zr. Veronika zat destijds in het algemeen bestuur en nam vlak voor de stichting van het nieuwe klooster het ambt van algemene overste over van Zr. Maria Vera, die ziek geworden was. Steeds weer moest ze op zoek naar zusters die bereid waren naar Riga te gaan. Het was niet zo gemakkelijk om er te vinden.

Zelfs Zr. Heidemaria was aanvankelijk niet enthousiast. Zij was een van de eerste vier zusters die naar Riga werden verplaatst. Ze vertelt hoe koud het was in de eerste winter, het huis werd nog verbouwd, er was geen elektriciteit. Gelukkig hebben de zusters van het Arme Kind Jezus onze zusters de eerste weken heel gastvrij opgevangen.

Zr. Sofia kwam een jaar later. Ze was novicenmeesteres en kon Duitsland pas verlaten toen haar twee toenmalige novicen hun eerste binding hadden gemaakt. Tegen die tijd werd ze erg graag verwacht in Riga, waar al vijf kandidaten waren en een paar weken later de eerste postulanten. Het gevoel dat „ik hier nodig ben“ maakte de verandering gemakkelijker voor Zr. Sofia.

2010: Hoera, het transport uit Nederland is aangekomen! Daarmee kunnen we de container voor de kledingwinkel weer vullen.

In de eerste jaren kwamen er onverwacht veel vrouwen bij. Zr. Veronika vertelt dat ze soms tijdens één bezoek met zes geïnteresseerde vrouwen moest praten. Maar de jonge vrouwen hebben vaak geen realistisch idee, sommigen willen meteen blijven. Het is moeilijk voor haar om deze hoop de grond in te moeten boren.

Maar zelfs onze zusters hebben niet altijd realistische ideeën. Ze ontmoeten een kerk die al tientallen jaren ondergronds is. Zr. Heidemaria: „Ik heb wel eens gedacht dat men begrip moet hebben. Ze konden het Concilie toch niet uitvoeren.“ Zr. Sofia is het met haar eens: „De nieuwe gelovigen wilden iets anders dan de ondergrondse katholieken. Maar we hadden gehoopt dat de verandering sneller zou gaan.“

De Duitse ooggetuigen van het begin (van links naar rechts): Zr. Veronika, Zr. Sofia en Zr. Heidemaria.

Het opbouwen van de gemeenschap – materieel en intern – was moeizaam. Nu wordt Riga weer gesloten. Was het het waard?

Zr. Veronika: „Niet alles wat er in Riga is gebeurd en bereikt, heeft de andere kloosters bereikt. Er zijn al zusters die er vragen over hebben, maar het is natuurlijk jammer dat het klooster gesloten moest worden.“

Zr. Sofia: „Ja, het was het waard! We waren een zegen voor veel mensen. Ons huis was een spiritueel centrum. Toen we op 1 mei afscheid namen, vonden veel mensen het ook jammer dat de zusters weggingen, maar we hebben gewoon niemand meer. Voor mij persoonlijk was Riga een belangrijke tijd waarin ik weer kon doen wat echt van mij is.“

Zr. Heidemaria: „Ja, het was het waard! Ik heb nog steeds contact met verschillende mensen voor wie ons klooster een oase was. Het was gewoon niet meer mogelijk. Maar voor mij was Riga een belangrijke en kostbare tijd en ik ben blij dat ik er geweest ben.“

Deze vier wonen nu in Duitsland (van links naar rechts): Zr. Terēze, Zr. Nellija, Zr. Hannah en Betty.

Waar zijn tegenwoordig de zusters die in Riga waren?

Drie van de zusters uit de eerste jaren leven nog: Zr. Sofia, Zr. Heidemaria en de eerste priorin Zr. Marjolein.

Zr. Marjolein woont weer in Nederland, maar ze heeft haar kantoor in Brussel als algemeen secretaris van UCESM, dat is de Unie van Europese Conferenties van Religieuze Oversten. Ze is dus nog steeds veel onderweg, maar kan ook veel doen in haar „home office“.

Zr. Sofia en **Zr. Heidemaria** woonden na hun terugkeer in Duitsland op verschillende plaatsen, maar nu leven ze sinds kort weer in dezelfde gemeenschap, in een huis van de zusters Cellieten in Meckenheim. Na de opheffing van Riga is **Zr. Nellija** erbij gekomen: sinds 1 augustus is zij priorin van de elf zusters van Meckenheim. Ze woont met onze hond **Betty** op nog geen vijf minuten lopen en kan zo veel tijd met hen doorbrengen.

Zr. Tereze is al enkele maanden in Duitsland, meer concreet in Wiesbaden, waar ze wordt bijgestaan door **Zr. Katrina**, ook een van de Letse zusters, die echter al vele jaren in Duitsland woont. Zr. Katrina werkt in de ouderenzorg, Zr. Tereze is nog op zoek naar de juiste werkplek voor haar.

Zr. Diana mocht op eigen verzoek in Letland blijven. Ze is begonnen om niet alleen zelf „Dans als Gebed“ aan te bieden, maar ook om anderen te trainen in de begeleiding van deze bijzondere manier van contemplatie. Dit werk en haar andere activiteiten mogen niet worden stopgezet. Het is in de geschiedenis van onze congregatie al vaak gebeurd dat individuele zusters om apostolische redenen zijn gebleven toen huizen werden gesloten. Zo kan zij haar werk in naam van de Congregatie in Letland voortzetten.

Zr. Diana heeft in de loop der jaren steeds weer verschillende projecten geïnitieerd. Hier is ze in de zondagsschool in 2010.

Zr. Barbara heeft maar een paar jaar in Riga gewoond, maar hield daarna nauw contact, vooral omdat ze verantwoordelijk is voor public relations en onder andere de Letse „Vriendenbrief“ verstuurt. Momenteel woont ze in ons klooster in Refrath en werkt halftijds in de pastorale zorg in de parochie.

Zr. Hannah Rita, die de afgelopen tien jaar de leiding had in Riga, is momenteel in Waldniel. De taken van pastorale zorg voor roepingen en, hopelijk binnenkort, novicenmeesteres wachten op haar. Maar voorlopig kan ze tot maart genieten van een sabbatical om weer op krachten te komen en bij te tanken voor de nieuwe taken.

En wat gebeurt er met het mooie huis?

De grote appelboomgaard is gekocht door de buurman wiens eigendom eraan grenst. We zijn nog steeds op zoek naar een goede nieuwe bewoner voor het retraitehuis. Maar het moeilijkste is natuurlijk om een koper te vinden voor het grote huis. Daarom zijn we erg blij dat de vereniging „Blijf niet alleen“ het overneemt. Zij werken voor kinderen en jongeren met autisme en we hebben vaak onze eigen vrijwilligers naar hen toe gestuurd om hun geweldige werk te ondersteunen.

Enkele van de toekomstige bewoners en begeleiders van ons huis. De vereniging „Blijf niet alleen“ zal hier de „Open Deur Bethanië“ opzetten!

In ons voormalige klooster gaat nu een proefproject voor Letland van start, dat voorziet in begeleid wonen en huisvesting voor jongvolwassenen met autisme. Er is ook een dagcentrum gepland en de mogelijkheid om jongeren voor twee jaar op te nemen om te trainen in zelfstandig wonen. Het project heet „Open Deur Bethanië“ en gaat in de herfst van start.

bankrekening: 57.89.20.042

IBAN: NL75ABNA0578920042

BIC: ABN ANL 2A

t.n.v. Dominicanessen van Bethanië

De Dominicanessen van Bethanie zijn een erkende ANBI instelling (Algemeen Nut Beogende Instelling).

Impressum

Uitgever: Dominicanessen van Bethanië

Zr. Katharina Hemmers OP

Postbus 4050 · NL – 6080 AB Haelen

telefoon: 0031/(0)6-51536286 (Zr. Sara, sekretariaat)

www.dominicanessenvanbethanie.nl

redactie: Zr. Barbara Offermann OP · sr.barbara@bethanien-op.org

lay-out: Ulrike Jasser, Heinsberg

Recht van bezwaar: wilt u geen post meer van de dominicanessen van Bethanië ontvangen? Bel ons dan op +49 - (0)2204/2002-100 of schrijf naar sr.barbara@bethanien-op.org. Omdat volgens § 23 lid 1 & 2 van de kerkelijke wet voor de bescherming van de persoonsgegevens van religieuze gemeenschappen van pauselijk recht (KOR-OG) kunt u op elk gewenst moment tegen de verwerking van uw persoonsgegevens protesteren.

Dominicanessen
van Bethanië

Geloven in toekomst.